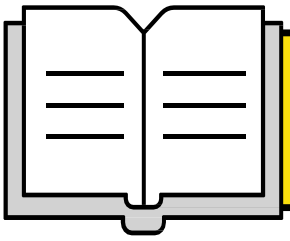
16-Mavzu. Nutqida nuqsoni bo‘lgan bolalarning maktab ta’limiga tayyorligi xususiyatlari

Reja:

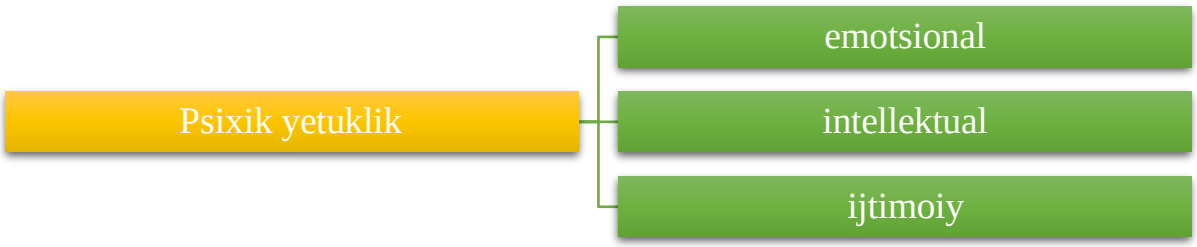
1. Bolaning maktab ta’limiga tayyorligi mezonlari.
2. Nutqida nuqsoni bo‘lgan bolalarning maktab ta’limiga tayyorligini tekshirish.

Tayanch iboralar: Maktab yoshi, psixologik tayyorgarlik, intellektual tayyorgarlik, emosional tayyorgarlik, jismoniy tayyorgarlik, ijtimoiy tayyorgarlik, psixik yetuklik, yosh davrlari, senzitiv davr.

Maktabgacha yosh davridagi aqliy rivojlanishning eng muhim natijalaridan biri bolaning maktabda o‘qishga psixologik tayyorgarligidir. Bolalarni maktabga tayyorlash murakkab, ko‘p qirrali vazifa bo‘lib, bola hayotining barcha sohalarini qamrab oladi.

Psixik yetuklik quyidagi sohalarning rivojlanish darajasi sifatida qaraladi:

Emotsional yetuklik

- Emotsional barqarorlikda namoyon bo'ladi

Intellektual yetuklik

- Idrokning differentsiatsyasi,ihtiyoriy diqqatni to`plash, tafakkur,
- mantiqiy esda olib qolish,bilim olishga qiziqish,og`zaki nutqqa ega bo`lish va h.

Ijtimoiy yetuklik

- Bolalar bilan muloqotda bo`lish ehtiyoji,bolalar guruhiga qiziqish va uni an`analariga bo`ysinish,o`quvchi rolini bajara olish.

Maktabgacha yoshdagi aqliy rivojlanishning eng muhim natijalaridan biri bolaning maktab ta’limiga psixologik tayyorligidir. **L.P.Gutkinaning** fikriga ko‘ra, maktab ta’limiga ***psixologik tayyorgarlik*** deganda, tengdoshlar guruhida o‘qish sharoitida maktab o‘quv dasturini o‘zlashtirish uchun bolaning aqliy rivojlanishining zarur va etarli darajasi tushunilishi mumkin.

Bolalarni maktabga tayyorlash - bu bola hayotining barcha sohalarini qamrab oladigan murakkab, ko‘p qirrali vazifa. Maktabga psixologik tayyorgarlik juda muhim va ahamiyatli bo‘lsa ham, bu vazifaning faqat bir tomonidir.

Psixologik tayyorgarlik tarkibida quyidagi tarkibiy qismlarni ajratish odatiy holdir: shaxsiy tayyorgarlik, intellektual tayyorgarlik va ijtimoiy-psixologik tayyorgarlik.

Shaxsiy tayyorgarlik bolaning yangi ijtimoiy pozitsiyani - muayyan huquq va majburiyatlarga ega bo‘lgan maktab o‘quvchisining ichki pozitsiyasini qabul qilishga tayyorligini rivojlantirishni o‘z ichiga oladi. Bolaning maktab hayoti ostonasida paydo bo‘ladigan o‘z-o‘zini anglashning yangi darajasi uning "ichki pozitsiyasida" eng munosib tarzda ifodalanadi, u tashqi ta’sirlar bola tomonidan umumlashtirilishi va umuman bolaning shaxsiyatini tavsiflovchi maxsus markaziy shaxsiy neoplazmani shakllantirish natijasida yuzaga keladi. Maktabgacha yoshdagi tarbiyalanuvchi endi o‘zining oldingi turmush tarzidan mamnun emas va u maktab o‘quvchisi sifatida yangi maqomni egallashni xohlaydi.

Shaxsiy tayyorgarlik - bu o‘z xatti-harakatlari, faoliyati, muvaffaqiyatlari va muvaffaqiyatsizliklarini ijtimoiy normalar va qoidalar, atrof-muhitning turli baholari bilan bog‘lash qobiliyati; tobora kengayib borayotgan ijtimoiy munosabatlar tizimida faoliyat yuritish qobiliyati. Shaxsiy tayyorgarlik bolaning maktabga, ta’lim faoliyatiga, o‘qituvchiga va o‘ziga bo‘lgan munosabatida namoyon bo‘ladi. Bolaning harakatlari shaxsiy tayyorgarlikning ifodasidir.

Shaxsiy tayyorgarlik sohasi ***motivatsion*** sohani rivojlantirishning ma’lum darajasini ham o‘z ichiga oladi. Maktabga uning tashqi jihatlari bilan emas, balki kognitiv qiziqishlari va o‘quv motivatsiyasining rivojlanishi bilan belgilanadigan yangi bilimlarni olish imkoniyati bilan jalb qilingan bola maktab ta’limiga tayyor deb hisoblanadi. Shaxsiy tayyorgarlik bolaning ***hissiy sohasini*** rivojlantirishning ma’lum darajasini nazarda tutadi. Maktab ta’limi boshlanishiga qadar bola nisbatan yaxshi hissiy barqarorlikka erishgan bo‘lishi kerak, buning fonida ta’lim faoliyatining muvaffaqiyatli shakllanishi va rivojlanishi mumkin.

Maktab ta’limiga tayyorgarlik tarkibidagi ikkinchi komponent - bu bolaning keng dunyoqarashi, aniq bilimlar zaxirasi, analitik fikrlash, tabaqalashtirilgan idrok, faoliyatga oqilona yondashish, mantiqiy xotira, bilimga qiziqish, uni olish jarayoni, quloq orqali nutq tilini o‘zlashtirish va ramzlarni tushunish hamda ularni ishlatish qobiliyatini nazarda tutadigan ***intellektual*** tayyorgarlik. Ammo bu erda muhim narsa bilimning hajmi emas, balki uning sifati - belgilangan g‘oyalarning to‘g‘riligi,

aniqligi va umumiyligi darajasidir. Intellektual tayyorgarlik ko‘p jihatdan miya tuzilmalarining funktsional yetukligini aks ettiradi.

Bola shaxsining guruhga qo‘shilishiga, unda o‘z o‘rnini topishiga va umumiy faoliyatga jalb qilinishiga yordam beradigan fazilatlari haqida alohida gapirish kerak. Shunday qilib, bolaning maktabga tayyorgarligining yana bir tarkibiy qismi muhimdir – bu ***ijtimoiy va psixologik*** tayyorgarlik. Bola boshqa bolalar va o‘qituvchi bilan munosabatlarni o‘rnatishning etarlicha moslashuvchan usullariga ega bo‘lishi kerak. Bolada muloqotga bo‘lgan ehtiyojni va bolalar guruhining qiziqishlari va urf-odatlariga bo‘ysunish qobiliyatini rivojlantirish kerak. Aynan birgalikdagi jamoaviy o‘yin faoliyatida maktabgacha yoshdagi bolalar ijtimoiy munosabatlar ko‘nikmalarini rivojlantiradilar.

Shunday qilib, bolalarning maktabga tayyorgarligi muammosi pedagogika va psixologiyadagi eng muhim muammolardan biridir. Bu, ayniqsa, rivojlanishida nuqsonlari bo‘lgan bolalarga, shu jumladan nutqi buzilgan bolalarga nisbatan dolzarbdir. Ushbu muammoni hal qilish bolalarni tarbiyalash va o‘qitishning optimal dasturini qurishni ham, boshlang‘ich sinf o‘quvchilari uchun to‘laqonli ta’lim faoliyatini shakllantirishni ham o‘z ichiga oladi.

Ixtisoslashtirilgan maktabgacha ta’lim muassasalarida nutqida nuqsoni bo‘lgan bolalarni o‘qitish va tarbiyalash tizimi nutq nuqsonlarini tuzatish va maktabda to‘liq ta’limga tayyorlashni o‘z ichiga oladi.

Logopsixologiya sohasidagi tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, nutq faoliyatining noto‘g‘riligi bolalarning hissiy, intellektual va affektiv-irodaviy sohalarini shakllantirishda o‘z izini qoldiradi. Nutq buzilishi bo‘lgan bolalar atrofdagi dunyo haqida umumiy tushunchaning pasayishi bilan tavsiflanadi. Kognitiv jarayonlarning rivojlanish darajasi etarli emas, ularning o‘zboshimchaliklari; diqqatning beqarorligi; nisbatan saqlanib qolgan semantik xotira bilan bolalar og‘zaki xotirani kamaytiradilar va yodlash unumdorligi zarar ko‘radi: bolalar murakkab ko‘rsatmalarni, elementlarni va vazifalar ketma-ketligini unutishadi; bolalarda aqliy operatsiyalarni o‘zlashtirish uchun to‘liq shartlar mavjud bo‘lsa-da, ular og‘zaki-mantiqiy fikrlashni rivojlantirishda orqada qoladilar.

Nutqning buzilishi birinchi navbatda, tahlil va sintez, taqqoslash, umumlashtirish, mavhumlashtirish kabi aqliy operatsiyalarni shakllantirishga salbiy ta’sir ko‘rsatadi. Nutq patologiyasi bo‘lgan bolalarda fikrlash jarayonlarining etarli darajada moslashuvchanligi va dinamikasi, aqliy harakatlarni ichkilashtirishning sekin sur’ati, aqliy charchoqning kuchayishi va fikrlash samaradorligi yetarli emas.

Maktabga tayyorgarlikning muhim tarkibiy qismi nutq tayyorligidir. **M.E.Xvatsev, R.E. Levina, R.I.Lalaeva, G.V. Chirkina, A.V.Yastrebova** va kabi olimlarning tadqiqot natijalari maktabgacha yoshda nutq faoliyatining rivojlanmaganligi tabiiy ravishda o‘qish va yozishning buzilishiga olib keladi, degan xulosaga kelishimizga imkon beradi. Nutqga tayyorgarlikning yetarli emasligi o‘quv materialini o‘zlashtirishda doimiy va aniq qiyinchiliklarga olib keladi va nutqning tartibga solish hamda kommunikativ funktsiyalarining rivojlanmaganligini keltirib chiqaradi.

Nutq patologiyasi bo‘lgan bolalarning maktabga nutq tayyorgarligi darajalari:

Birinchi guruhni nutqiy tayyorgarligi juda past bo‘lgan, oddiy maktabda ta’lim olish imkoniyatini bermagan bolalar tashkil etdi.

Ikkinchi guruh nutq tayyorgarligi darajasi past deb baholangan maktabgacha yoshdagi bolalardan iborat bo‘ladi. Ushbu guruhdagi bolalar maktab o‘quv dasturini o‘zlashtirishlari mumkin, ammo qo‘shimcha tuzatish va pedagogik yordam sharti bilan.

Uchinchi guruhga maktabgacha va maktab o‘quv dasturlarini o‘zlashtirish jarayonida aniq yoki doimiy qiyinchiliklarga duch kelmaydigan o‘rtacha nutq tayyorgarligi darajasidagi maktabgacha yoshdagi bolalar kiradi.

Nutq tayyorgarligi yuqori bo‘lgan bolalar **to‘rtinchi guruhni** tashkil etadi. Bu bolalar asosiy maktab o‘quv dasturini muvaffaqiyatli o‘qiydilar va o‘zlashtiradilar.

Nutq buzilishi bo‘lgan bolalarda yuqori aqliy funktsiyalarni, shu jumladan nutqni rivojlantirishning o‘ziga xos xususiyatlari maktab ta’limiga intellektual tayyorgarlikning etarli darajada rivojlanishiga olib keladi.

Nutq patologiyasi bo‘lgan bolalar **o‘ziga xos xususiyatga** ega: o‘z-o‘zini past baho, intilishlar darajasidagi beqarorlik, tashvish ko‘rsatkichining oshishi va xatti-harakatlarning ixtiyoriy tartibga solinishi buzilgan. Nutqning buzilishi muloqot va hamkorlikning rivojlanish darajasida namoyon bo‘ladi: bolalar tushuntirish vaqtida qanday so‘rashni yoki savol berishni bilishmaydi. Bolalar o‘yinlari doirasi cheklangan; ko‘pincha bu kundalik mavzulardagi o‘yinlar. Rivojlanishning past darajasida bolalar individual o‘yinlarni afzal ko‘rishadi. Maktab hayotiga kirish ko‘pincha bolada hissiy va xulq-atvor muammolarining paydo bo‘lishi bilan birga keladi, bu faoliyatning keskin o‘zgarishi va uning ijtimoiy rolining o‘zgarishi bilan bog‘liq.

Shunday qilib, nutq buzilishi bo‘lgan bolalar maktab ta’limiga psixologik tayyorgarlikning barcha tarkibiy qismlarining buzilishini namoyon qiladilar: intellektual, shaxsiy, ijtimoiy va psixologik. Psixologik tayyorgarlikning etarli emasligi bola tanasining asosiy funktsional tizimlarining rivojlanish darajasi va uning sog‘lig‘i bilan belgilanadigan fiziologik tayyorgarlik muammolari bilan birlashtiriladi. Nutq buzilishi bo‘lgan ko‘plab bolalarda somatik zaiflik, vosita sohasidagi kechikishlar mavjud: zaif muvofiqlashtirish, harakat tezligi va epchilligining pasayishi, og‘zaki ko‘rsatmalarga muvofiq harakatlarni amalga oshirishda qiyinchiliklar, nozik vosita ko‘nikmalarining etarli darajada rivojlanmaganligi, vizual-motor muvofiqlashtirish. Shu sababli, nutqi buzilgan bolalar maktab ta’limiga moslashishda qiyinchiliklarga duch kelishi mumkin, bu esa ixtisoslashtirilgan maktabgacha ta’lim muassasalarida o‘z vaqtida malakali yordamni talab qiladi.

Maktabga tayyorgarlik har bir bola hayotida muhim bosqich hisoblanadi. Bu jarayon bolaning aqliy, jismoniy, emotsional va nutqiy rivojlanishi bilan chambarchas bog‘liqdir. Ayniqsa, nutqida nuqsoni bo‘lgan bolalar uchun maktab ta’limiga tayyorlanish o‘ziga xos yondashuvni talab qiladi. Chunki nutq

muammolari nafaqat o‘quv jarayoniga, balki bolaning psixologik holatiga ham sezilarli ta’sir ko‘rsatadi.

1. Nutqiy nuqsonlarning turlari.

Nutqiy nuqsonlar turli shakllarda namoyon bo‘lishi mumkin. Asosiy turlari quyidagilardan iborat:

Fonetik nuqsonlar – tovushlarni noto‘g‘ri talaffuz qilish (masalan, “r” tovushini aytolmaslik).

Fonematik eshituvning buzilishi – tovushlarni farqlay olmaslik.

Leksik-grammatik rivojlanishning sustligi – so‘z boyligi va gap tuzishda muammolar.

Umumiy nutqiy rivojlanishning kechikishi (UNRK) – bola yoshiga mos ravishda gapira olmasligi.

Afaziya, alaliya, dizartriya kabi og‘ir logopedik buzilishlar.

2. Nutq nuqsonlarining ta’lim jarayoniga ta’siri.

Nutqiy muammolar bolaning o‘qish, yozish, hisoblash, tushunish kabi asosiy o‘quv faoliyatlariga bevosita ta’sir ko‘rsatadi:

Og‘zaki topshiriqlarni noto‘g‘ri tushunish.

Yozma nutqda xatolar (harflarni tushirib qoldirish, aralashtirish).

O‘qish tezligining pastligi, ma’noni tushunishda qiynalish.

Mustaqil fikrni bayon qilishda noaniqlik.

O‘quv jarayonidan orqada qolish xavfi.

Bolaning maktab ta’limiga tayyorligi bir nechta muhim jihatlarni o‘z ichiga oladi. Bu mezonlar bolaning nafaqat akademik bilimlarini, balki ijtimoiy-emotsional va jismoniy rivojlanishini ham qamrab oladi. Quyida asosiy mezonlarni keltiramiz:

1. Jismoniy tayyorgarlik:

✍ Sog‘lom bo‘lishi: Bola maktabda muntazam qatnashish uchun yetarli darajada sog‘lom bo‘lishi kerak.

✍ Mayda motorika: Qalamni to‘g‘ri ushlash, rasm chizish, kichik narsalar bilan ishlash kabi ko‘nikmalarga ega bo‘lishi lozim.

✍ Yirik motorika: Yugurish, sakrash, to‘p otish kabi harakatlarni muvofiqlashtira olishi kerak.

✍ Ko‘rish va eshitish qobiliyati: Maktab topshiriqlarini bajarish uchun yaxshi ko‘rish va eshitish qobiliyatiga ega bo‘lishi zarur.

2. Intellektual tayyorgarlik:

✍ Nutq rivojlanishi: Bola o‘z fikrlarini aniq va ravon ifoda eta olishi, berilgan savollarga javob qaytara olishi, hikoyalar so‘zlab bera olishi kerak.

✍ Lug‘at boyligi: Yetarli darajada so‘z boyligiga ega bo‘lishi, yangi so‘zlarni o‘zlashtirishga qiziqishi lozim.

✍ Diqqatni jamlay olish: Ma’lum bir topshiriqqa 15-20 daqiqa davomida diqqatini qarata olishi muhim.

✍ Xotira: Oddiy topshiriqlarni, she'rlarni, qo‘shiqlarni yodda saqlab qolish qobiliyati.

✍ Mantiqiy fikrlash: Oddiy sabab-oqibat aloqalarini tushuna olishi, oddiy muammolarni hal qila olishi kerak.

✍ Boshlang‘ich matematik tushunchalar: Raqamlarni tanish, sanash (10 gacha yoki undan ko‘proq), oddiy geometrik shakllarni ajrata olish.

✍ Atrof-muhit haqida tasavvur: O‘zi yashayotgan muhit, tabiat hodisalari haqida elementar tushunchalarga ega bo‘lishi.

3. Ijtimoiy-emotsional tayyorgarlik:

✍ Mustaqillik: O‘ziga xizmat ko‘rsata olish (kiyinish, ovqatlanish, gigiena qoidalariga rioya qilish).

✍ Kommunikativ ko‘nikmalar: Tengdoshlari va kattalar bilan muloqotga kirisha olish, o‘z fikrini bildira olish, boshqalarni tinglay olish.

✍ Hamkorlik ko‘nikmalari: Guruhda ishlash, o‘yin qoidalariga rioya qilish, navbat kutish.

- Emotsiyalarni boshqarish: O‘z his-tuyg‘ularini (xursandchilik, g‘azab, xafa bo‘lish) adekvat tarzda ifoda eta olish.
- Intizom: Maktab qoidalariga rioya qilishga tayyor bo‘lish.
- O‘qishga qiziqish: Yangi bilimlarni egallashga, maktabga borishga intilish.
- O‘zini baholash: O‘zining kuchli va zaif tomonlarini oddiy darajada tushuna olish.

Har bir bola individualdir va ularning rivojlanish sur’atlari har xil bo‘lishi mumkin. Bu mezonlar umumiy yo‘nalish beradi va bolaning maktabga moslashuvini osonlashtirishga yordam beradi. Agar siz farzandingizning tayyorgarligi borasida xavotirda bo‘lsangiz, pedagoglar va psixologlar bilan maslahatlashishingiz tavsiya etiladi.

Nutqida nuqsoni bo‘lgan bolalarning maktab ta’limiga tayyorgarligini tekshirish alohida e’tiborni talab qiladi, chunki nutq muammolari ularning o‘zlashtirish qobiliyatiga va ijtimoiy moslashuviga ta’sir ko‘rsatishi mumkin. Bunday bolalarning tayyorgarligini baholashda quyidagi jihatlarga e’tibor qaratish lozim:

1. Nutq nuqsonining xarakteri va darajasi:

- Nutqning buzilishi turi: Talaffuzdagi nuqsonlar (dislaliya, dizartriya), tovush chiqarishdagi muammolar (rinolaliya), duduqlanish, nutqning temp va ritmining buzilishi (taxilaliya, bradilaliya), umumiy nutqiy rivojlanishning kechikishi (ONR), nutqning yo‘qligi (alaliya) kabi nuqsonlar aniqlanadi.
- Nuqsonning og‘irlik darajasi: Nuqson bolaning muloqot qilish qobiliyatiga, tushunarli nutqiga qanchalik ta’sir qilishi baholanadi. Yengil, o‘rta yoki og‘ir darajadagi buzilishlar farqlanadi.

2. Nutqiy bo‘lmagan rivojlanish sohalari:

Nutqdagi muammolarga qaramay, bolaning boshqa rivojlanish sohalari ham tekshiriladi:

- Intellektual rivojlanish: Bola o‘z yoshiga mos ravishda fikrlay oladimi, mantiqiy xulosalar chiqara oladimi, muammolarni hal qila oladimi? Nutqiy testlar bilan bir qatorda nutqiy bo‘lmagan intellekt testlari qo‘llanilishi mumkin (masalan, rasmlarni taqqoslash, shakllarni yig‘ish).
- Diqqat va xotira: Bola topshiriqlarga diqqatini qancha vaqt davomida qarata oladi? Ko‘rsatmalarni, rasmlarni, so‘zlarni eslab qola oladimi?
- Mayda va yirik motorika: Qalamni to‘g‘ri ushlash, rasm chizish, tugmachalarni qadash, yugurish, sakrash kabi harakatlarni qanday bajaradi?
- Vizual-fazoviy qobiliyatlar: Shakllarni ajratish, ularni nusxalash, fazoda yo‘nalishni aniqlash qobiliyati.
- Matematik boshlang‘ich tasavvurlar: Raqamlarni tanish, sanash, oddiy geometrik shakllarni ajrata olish.

3. Ijtimoiy-emotsional tayyorgarlik:

Nutq nuqsoni bolaning ijtimoiy aloqalariga ta’sir qilishi mumkin, shuning uchun bu sohani baholash muhim:

- Kommunikativ ko‘nikmalar: Bola boshqa bolalar va kattalar bilan muloqotga kirishishga harakat qiladimi? Nutqiy bo‘lmasa ham, imo-ishoralar, mimikalar orqali o‘z fikrini bildira oladimi?
- Hamkorlik ko‘nikmalari: Guruh o‘yinlarida ishtirok eta oladimi, boshqalar bilan kelisha oladimi?
- Emotsiyalarni boshqarish: O‘z his-tuyg‘ularini qanday ifoda etadi? Frustratsiyaga qanday munosabat bildiradi?
- Mustaqillik: O‘ziga xizmat ko‘rsata oladimi (kiyinish, ovqatlanish)?
- O‘rganishga motivatsiya: Maktabga borishga, yangi bilimlarni egallashga qiziqishi bormi?

4. Nutqiy tayyorgarlikning o‘ziga xos jihatlari:

- Lug‘at boyligi: Bola o‘z yoshiga mos ravishda qancha so‘zni tushunadi va ishlata oladi (garchi talaffuzda nuqsonlar bo‘lishi mumkin).
- Grammatik qurilish: Oddiy va murakkab gaplarni tushuna oladimi? O‘zi gapirganda grammatik xatolarga yo‘l qo‘yadimi?
- Fonematik eshituv: So‘zlardagi tovushlarni ajrata oladimi (garchi o‘zi talaffuz qila olmasa ham)? Bu o‘qish va yozishni o‘zlashtirish uchun muhim.
- Nutqni tushunish: Berilgan ko‘rsatmalarni, savollarni, hikoyalarni tushuna oladimi?

Tekshirish usullari:

Kuzatuv: Bolaning o‘yin jarayonida, muloqotda, topshiriqlarni bajarish davomida kuzatish.

Suhbat: Bola bilan oddiy mavzularda suhbatlashish, savollar berish.

Standartlashtirilgan testlar: Nutq rivojlanishi, intellekt, diqqat, xotira va boshqa sohalarni baholash uchun maxsus testlar (logopedik tekshiruvlar, psixologik testlar).

Sinov topshiriqlar: Oddiy o‘quv topshiriqlarini (rasmga qarab hikoya tuzish, ko‘rsatmalarga rioya qilish, oddiy so‘zlarni takrorlash) bajarishni so‘rash.

Ota-onalar va tarbiyachilar bilan suhbat: Bolaning uy va bog‘chadagi xulq-atvori, qiziqishlari, muammolari haqida ma’lumot olish.

Nutqida nuqsoni bo‘lgan bolalarning maktabga tayyorgarligini tekshirishda faqat nutq muammolariga emas, balki ularning umumiy rivojlanishiga, kuchli va zaif tomonlariga kompleks yondashish zarur. Tekshiruv natijalari asosida bolaga moslashtirilgan ta’lim dasturi va logopedik yordam tashkil etilishi kerak. Maktabda inklyuziv muhit yaratish va bolaning ijtimoiy adaptatsiyasiga ko‘maklashish ham juda muhimdir.

Maktabgacha yoshdagi bolalarda maktab ta’limiga tayyorlash hamda unda savodxonligini rivojlantirish quyidagi talablarga bo‘ysunadi.

- bolani rivojlantirishga qaratilgan qulay, do‘stona, xavfsiz muhitni yaratish. Bolalar jamoasida do‘stona munosabatni qadrlash. Bolaga yo‘naltirilgan ta’limga yondashuv asosida ta’lim -tarbiya berish, uzoq davom etadigan mashg‘ulotlar bilan emas, balki bolada qiziqishni uyg‘otadigan, uni hayratlantiradigan o‘yinlardan iborat ta’limiy jarayonlarni tashkil etish. O‘yindan asosiy ta’limiy faoliyat sifatida foydalanish. Didaktik vositalarni keng qo‘llash.
- bolaning yosh xususiyatlarini hisobga olgan holda, ularning xotirasi, diqqati, nutqi, tafakkurini inobatga olish. Bolada o‘qishga nisbatan xohish, istak, qiziqish uyg‘otish. Kattalar tomonidan bolaga bosim o‘tkazish, uning erishgan natijalaridan qoniqmaganlikni bildirish man etiladi.
- olib boriladigan ta’lim va tarbiyaviy jarayonlar ketma-ketlikda, oddiydan murakkablashib borishi zarur.
- tizimli ravishda bolada kichik yosh davridan boshlab so‘zlarni to‘g‘ri talaffuzini rivojlantirish. Tarbiyachi o‘z nutqiga nisbatan talabchan bo‘lishi.
- bolalarda o‘z nutqida to‘g‘ri talaffuz, qulay grammatik shakllar va xilma-xil gap konstruksiyalaridan va yozishning dastlabki malakalari hamda vositalaridan foydalana olishga bo‘lgan ishonchni hosil qilish.

Umuman xulosa qilib shuni aytishimiz kerakki, bolalarni 6-7 yoshda maktab ta’limiga tayyorlash, ularda ertaga maktab dasturlarini yaxshi o‘zlashtirishlari, shuningdek, ularning intilishlari, qobiliyatlarini namoyon qilishga imkoniyat yaratadi. Bolalarni maktabga tayyorlash, maktabgacha yoshdagi bolalik inson tafakkuri va umuman inson shaxsini shakllantirish jarayonida alohida rol o‘ynaydi, jamiyatimizning ongli avlodini tarbiyalashga xizmat qiladi.

Foydalaniladigan adabiyotlar:

- Ayupova M. Logopediya; T-2007.
- Troshin Logopsixologiya, 2006.
- Lautkina Logopsixologiya o‘quv qo‘llanma M-2001

Jalilova S.X., Aripova S.M. Maktabgacha yoshdagi bolalar psixologiyasi. O‘quv qo‘llanma.T.,2013.

Do‘stmuxamedova Sh.,Nishanova Z.,Jalilova S. Yosh davrlari va pedagogik psixologiya. T.,2013.

Foydalaniladigan adabiyotlar:

1. Bolalarni jismoniy, aqliy, axloqiy va estetik tarbiyalash vositasi nimalardan iborat?
2. Faoliyat jarayonida duch keladigan qiyinchiliklarni engish uchun nimalarga ahamiyat beriladi?
3. Aynan qaysi dastur bolalarning motor-harakat rivojlanishidagi kamchiliklarni bartaraf etishni nazarda tutadi?
4. Qaysi nutq nuqsonida o‘qish jarayonida asosan xarflarni noto‘g‘ri o‘qish, taxmin qilish, o‘xshashiga almashtirishdagi xatolarni ko‘rishimiz mumkin?